

> **Retouradres** Postbus 16228 2500 BE Den Haag

Aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Mevrouw mr. drs. H.G.J. Bruins Slot
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

**ATR, Adviescollege
toetsing regeldruk**
Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag

Postbus 16228
2500 BE Den Haag

Onze referentie MvH/RvZ/WS/bs/ATR2733/2023-U013

Uw referentie

T 070 310 86 66

E info@atr-regeldruk.nl

www.atr-regeldruk.nl

Datum 10 februari 2023
Betreft Wet regels gewezen bewindspersonen

Geachte mevrouw Bruins Slot,

Op 29 december 2022 heeft u het voorstel voor de *Wet regels gewezen bewindspersonen* aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) voor advies aangeboden. De adviestermijn voor ATR verstrijkt op 10 februari 2023. Met dit advies stuurt het college u zijn bevindingen.

Het wetsvoorstel heeft tot doel duidelijkheid aan de samenleving en (gewezen) bewindspersonen te geven over de toelaatbaarheid van vervolgfuncties. Volgens de toelichting bij het voorstel is dit nu een grijs gebied en is er behoefte aan duidelijker gedragsregels en nadere voorwaarden aan deze vervolgfuncties. Deze duidelijkheid moet bijdragen aan de kwaliteit van het politieke ambt en het vertrouwen van de burgers in de overheid, de democratische rechtsstaat en de legitimiteit van het overheidshandelen. Het wetsvoorstel geeft verder invulling aan aanbevelingen van de Group of States against Corruption van de Raad van Europa (GRECO) en de Europese Commissie.

Inhoud van het voorstel

Het wetsvoorstel regelt:

1. De verplichting voor gewezen bewindspersonen om gedurende twee jaren na aftreden advies te vragen aan het *Adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers* over de toelaatbaarheid van een bezoldigde vervolgfunctie op de voormalige en aanpalende beleidsterreinen. Het gaat hierbij om bezoldigde private en bepaalde semipublieke vervolgfuncties. Deze verplichting geldt ook voor zittende bewindspersonen die tijdens de ambtsuitoefening overwegen om een vervolgfunctie te aanvaarden. Publieke vervolgfuncties zijn uitgesloten van de verplichting. Verder geldt de adviesplicht niet als duidelijk is dat de gewezen bewindspersoon voornemens is een niet-bestuurlijke functie te aanvaarden, waarbij duidelijk is dat hij niet zal optreden als bemiddelaar, tussenpersoon of lobbyist met een ministerie.
2. Een wettelijk lobbyverbod voor gewezen bewindspersonen. Zij mogen gedurende twee jaren na aftreden niet namens een bedrijf, bepaalde semipublieke organisaties of lobbyorganisaties lobbyen bij het *voormalige ministerie en op aanpalende beleidsterreinen*, waarmee de gewezen bewindspersoon tijdens het ambt intensief en meer

dan incidenteel contact heeft gehad. Het lobbyverbod is niet van toepassing op vervolgfuncties in de publieke en een groot deel van de semipublieke sector.

3. Een wettelijk draaideurverbod voor gewezen bewindspersonen. Zij mogen binnen twee jaren na aftreden geen betaalde, commerciële werkzaamheden ten behoeve van het *voormalige* ministerie gaan verrichten. Ook mag de gewezen bewindspersoon gedurende deze periode geen arbeidsovereenkomst met het voormalige ministerie aangaan. Benoeming in een adviescommissie of -college vanwege expertise op een bepaald terrein of tot regeringscommissaris is wel toegestaan.

Het voorstel past verder de Algemene pensioen- en uitkeringswet politieke ambtsdragers (Appa) en de Wet adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers aan.

Toetsingskader

ATR beoordeelt de gevolgen voor de regeldruk aan de hand van het volgende toetsingskader:

1. Nuloptie (nut en noodzaak): is er een taak voor de overheid en is wetgeving het meest aangewezen instrument?
2. Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?
3. Is gekozen voor een uitvoeringswijze die werkbaar is voor de doelgroepen die de wetgeving moeten naleven?
4. Zijn de gevolgen voor de regeldruk volledig en juist in beeld gebracht?

1. Nut en noodzaak

Volgens de toelichting bij het voorstel staan het functioneren van het openbaar bestuur en het handelen van (gewezen) bewindspersonen steeds meer in het middelpunt van de belangstelling. Wanneer een bewindspersoon na zijn of haar aftreden een andere functie aanvaardt, is het belangrijk dat er geen (schijn van) belangenverstremgeling ontstaat. Dit kan afbreuk doen aan het draagvlak voor het beleid en de legitimiteit en het gezag van de overheid. Dit kan onder andere spelen als na het aftreden een vervolgfunctie wordt aanvaard als lobbyist. In Nederland wordt de inbreng van maatschappelijke partijen bij beleidsvorming of de totstandbrenging van wetgeving positief gewaardeerd. Maar het kent ook risico's, bijvoorbeeld een ongelijke toegang tot het openbaar bestuur.

Als een (gewezen) bewindspersoon een nieuwe functie aanvaardt, is het in eerste instantie de eigen verantwoordelijkheid om belangen te wegen en (de schijn van) belangenverstremgeling te voorkomen. Volgens de toelichting hebben (gewezen) bewindspersonen daarbij onvoldoende houvast en ontbreekt het hen aan gedragsregels en voorwaarden die helder maken of een mogelijke vervolgfunctie toelaatbaar is. Ook vanuit internationale organisaties en de Tweede Kamer wordt aangedrongen op maatregelen die duidelijke integriteitsregels ten aanzien van gewezen bewindspersonen omvatten en belangenverstremgeling bij het aanvaarden van vervolgfuncties tegengaan.

Doel van het voorstel is om ten aanzien hiervan de gewenste duidelijkheid te bieden aan de samenleving en gewezen en zittende bewindspersonen. Het voorstel omvat daartoe een aantal maatregelen, te weten een verplichting voor (gewezen) bewindspersonen om advies over de toelaatbaarheid van de beoogde vervolgfunctie te vragen aan het Adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers, de wettelijke neerslag van het lobbyverbod

voor gewezen bewindspersonen op het voormalige beleidsterrein en aanpalende beleidsterreinen en een verbod voor gewezen bewindspersonen om commerciële werkzaamheden te verrichten voor of een arbeidscontract aan te gaan bij zijn voormalige ministerie (draaideurverbod).

Het college stelt vast dat het van belang is dat een (gewezen) bewindspersoon bij het aanvaarden van een nieuwe functie (de schijn van) belangenverstremgeling vermijdt. De toelichting maakt echter niet duidelijk in hoeveel gevallen zich hierbij problemen hebben voorgedaan. Dit is relevant met het oog op de beoordeling van de proportionaliteit van het voorstel.

1.1 Het college adviseert in de toelichting op te nemen hoe vaak in de afgelopen tien jaren sprake was van de situatie waarin een (gewezen) bewindspersoon een vervolgfunctie heeft aanvaard, waarbij sprake was van (de schijn van) belangenverstremgeling.

2. Minder belastende alternatieven

Het voorstel omvat een inperking van de vrije keuze van arbeid voor (gewezen) bewindspersonen. Ook raakt het onder andere aan het recht op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en de Algemene wet gegevensbescherming. Dit betekent dat de voorgenomen maatregelen een wettelijke grondslag moeten hebben. Dit gebeurt in het voorliggende voorstel. Een minder belastend alternatief is niet aan de orde.

Eén van de maatregelen in het voorstel betreft de verplichting voor gewezen en zittende bewindspersonen om over de toelaatbaarheid van de beoogde private en bepaalde semi-publieke vervolgfuncties advies te vragen aan het onafhankelijke Adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers. De (gewezen) bewindspersoon vraagt dit advies zelf aan, vult daartoe een vragenlijst in en overhandigt informatie die noodzakelijk is voor de toetsing door het Adviescollege. De vragenlijst en de benodigde informatie worden nog bij ministeriële regeling vastgesteld. Volgens de toelichting gaat het onder andere om informatie over de beoogde vervolgfunctie en een uiteenzetting van de (gewezen) bewindspersoon over het eventuele risico op belangenverstremgeling die de beoogde vervolgfunctie met zich meebrengt. Hoewel op dit moment nog niet volledig duidelijk is welke informatie gevraagd gaat worden ziet het college geen minder belastend alternatief voor het aanleveren van de benodigde informatie door de (gewezen) bewindspersoon zelf.

Als een functie of bijvoorbeeld een commerciële opdracht niet door de gewezen bewindspersoon wordt aanvaard, wordt het advies van het Adviescollege niet openbaar gemaakt. Daarmee is gekozen voor een minder belastend alternatief.

Ten slotte kiest het kabinet niet voor een rijksbreed lobby- of draaideurverbod, maar perkt dit in tot het voormalige en eventuele aanpalende beleidsterreinen voor het lobbyverbod en alleen het voormalige beleidsterrein voor het draaideurverbod. Dit is minder belastend dan een breder verbod.

Het college heeft geen adviespunten met betrekking tot eventueel minder belastende alternatieven.

3. Werkbaarheid

Voor de werkbaarheid van het voorliggende wetsvoorstel is met name de verplichting voor gewezen en zittende bewindspersonen om advies te vragen over de toelaatbaarheid van een beoogde vervolgfunctie relevant. Zoals hiervoor aangegeven dient een (gewezen) bewindspersoon daartoe zelf een aanvraag te doen bij Adviescollege rechtspositie politieke ambtsdrager en daarbij de benodigde informatie te overhandigen. Op basis hiervan kan het Adviescollege zijn toets uitvoeren. De procedure, waaronder de vragenlijst en de over te leggen informatie, wordt nog bij ministeriële regeling bepaald. Er is op dit moment geen aanleiding om te veronderstellen dat het invullen van genoemde vragenlijst en de overdracht van de benodigde informatie voor (gewezen) bewindspersonen op zich niet werkbaar zou zijn.

Het Adviescollege brengt binnen twee weken advies uit. De (gewezen) bewindspersoon heeft de mogelijkheid om met betrekking tot dat advies gehoord te worden. Hierbij doet zich de vraag voor hoe deze hoormogelijkheid uitpakt als de (gewezen) bewindspersoon en het Adviescollege van inzicht verschillen over de aanvaardbaarheid van de beoogde functie. Het horen omvat zeker in die situatie meer dan alleen het kennismaken van elkaars standpunt over de aanvaardbaarheid van een beoogde vervolgfunctie. Voorstelbaar is dat er in zo'n situatie een uitgebreider gesprek ontstaat tussen het Adviescollege en de (gewezen) bewindspersoon. Vraag is wat een dergelijke gesprek van de betreffende bewindspersoon vraagt, welke (nadere) informatie de (gewezen) bewindspersoon in dat gesprek moet inbrengen en wanneer die informatie voldoende is. Zie in dit kader ook hetgeen het college hieronder opmerkt met betrekking tot de regeldrukgevolgen.

3.1 Het college adviseert in de toelichting te verduidelijken hoe het gesprek tussen het Adviescollege en de (gewezen) bewindspersoon verloopt als zij van inzicht verschillen over de aanvaardbaarheid van de beoogde functie en wat daarbij van de (gewezen) bewindspersoon gevraagd wordt.

4. Gevolgen regeldruk

De regeldrukgevolgen van het voorstel houden verband met de verplichting tot het aanvragen van advies over de toelaatbaarheid van een beoogde vervolgfunctie. Deze gaat gepaard met de verplichting tot het invullen van een vragenlijst en het overleggen van benodigde informatie. De toelichting geeft aan dat de regeldruk nader gespecificeerd zal worden bij de uitwerking van de ministeriële regeling, omdat de precieze uitwerking in de praktijk dan makkelijker vast te stellen is. Voorlopig gaat de toelichting ervan uit dat het invullen van de vragenlijst 25 minuten per (gewezen) bewindspersoon kost. Het college merkt hierbij op dat het invullen van de vragenlijst en het ter beschikking stellen van informatie mogelijk meer tijd kost 25 minuten, bijvoorbeeld omdat verwacht wordt dat de (gewezen) bewindspersoon hij uiteenzet welk risico op belangenverstrengeling de beoogde functie met zich meebrengt.

Verder is het eventuele tijdsbeslag voor een (gewezen) bewindspersoon dat gemoeid is met het horen door het Adviescollege, niet in de regeldrukberekening meegenomen. Dit is zeker relevant als de (gewezen) bewindspersoon en het Adviescollege van mening verschillen over de aanvaardbaarheid van een vervolgfunctie en hierover een uitgebreider gesprek gevoerd moet worden. Niet alleen speelt daarbij de vraag, zoals hiervoor onder de toetsvraag over de werkbaarheid is aangegeven, wat hierbij van de betreffende (gewezen) bewindspersoon bijvoorbeeld qua informatie wordt gevraagd. Een dergelijk

gesprek zal ook (veel) meer tijd vergen van deze persoon en levert dus meer regeldruk op. Ook deze regeldruk moet in beeld gebracht worden.

De toelichting geeft tenslotte niet aan hoe vaak het aanvragen van een advies van het Adviescollege per jaar zal gebeuren en hanteert ook geen tarief. De toelichting bevat dan ook geen totaalberekening van de regeldrukgevolgen. Een dergelijke berekening is wel te maken, bijvoorbeeld door terug te kijken naar de aantallen afgetreden bewindspersonen (regulier en incidenteel) in de afgelopen tien jaren.

Bij de berekening van de totale regeldrukkosten kan zo nodig gebruik gemaakt worden van schattingen, bandbreedtes en scenario's.

4.1 Het college adviseert de regeldrukgevolgen van het wetsvoorstel aan te vullen conform de Rijksbrede methodiek.

Dictum

Gelet op bovengenoemde bevindingen is het eindoordeel ten aanzien van de consultatieversie van dit voorstel:

Het voorstel niet indienen tenzij met de adviespunten rekening is gehouden.

Het college stelt vast dat het van belang is dat het vertrouwen in de overheid en de legitimiteit van het overheidsbeleid niet in het geding komt doordat er (een schijn van) mogelijke belangenverstremming aanwezig is bij het aanvaarden van vervolgfuncties door (gewezen) bewindspersonen. Het voorstel maakt echter niet duidelijk hoe vaak dit probleem zich daadwerkelijk voordoet. Ook heeft het college vragen bij de werkbaarheid van dit voorstel voor (gewezen) bewindspersonen en zijn de regeldrukgevolgen voor hen nog onvoldoende in beeld gebracht. Inzicht hierin is nodig voor goed afgewogen besluitvorming.

Het college vertrouwt erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Het verneemt graag van u op welke wijze u met onze adviespunten rekening houdt. Verder verzoekt het u om een eventuele wijziging van het voorstel voor te leggen aan het college, opdat wij kunnen beoordelen of een aanvullende zienswijze noodzakelijk is.

Hoogachtend,

w.g.

M.A. van Hees
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris